

ΜΙΧΑΗΛ Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀκαδημαϊκοῦ,
Πρώην Προέδρου τῆς Δημοκρατίας

Ο κ. ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ.
ΣΧΕΣΗ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου τῆς 20ῆς Δεκεμβρίου 1821, μετὰ τὴν ἐπεξεργασία του ἀπὸ τὴ Συνέλευση τοῦ Ἄστρους, τῆς 29ης Μαρτίου 1822, ρυθμίζει, ὡς «Προσωρινὸ Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος», τὴ λειτουργία τοῦ Κράτους γενικά, καὶ ἰδιαίτερα τῶν δύο ἀνωτάτων Σωμάτων, τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Ἡ κατανομὴ τῶν ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν Σωμάτων δὲν κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ τῶν λειτουργιῶν, νομοθετικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς. Ἡ κατανομὴ γίνεται μὲ γνώμονα τὶς πρακτικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους, γι' αὐτὸ καὶ τὸ Σύνταγμα παρέχει στὸ Βουλευτικὸ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα «κατασκευῆς τῶν νόμων», καὶ ἄλλες ἀρμοδιότητες, διοικητικὲς καὶ κυβερνητικὲς, καί, γενικότερα, μιὰ ἀρμοδιότητα ρυθμιστικὴ, ποὺ περιεῖχε καὶ ἓνα εἶδος ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

Χρησιμοποιώντας αὐτὴν τὴν ἀρμοδιότητα, τὸ Βουλευτικὸ σῶμα ἀσχολεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ θέματα λεπτομερειακά. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα, ἡ ἐπανελημμένη ἀπασχόληση τοῦ Βουλευτικοῦ μὲ τὸ θέμα, πῶς πρέπει νὰ ὑπογράφεται ὁ Δ. Χρηστίδης, ἀναπληρωτῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀπουσίας τοῦ Μαυροκορδάτου, ποὺ εἶχε ἀναχωρήσει σὲ ἐκστρατεία.

Μὲ τὴν πράξη ὑπ. ἀριθ. 501 τῆς 16ης Μαρτίου 1825, τὸ Βουλευτικὸ Σῶμα διατυπώνει τὴ γνώμη, ὅτι γιὰ τὴν περίοδο τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀ. Μαυροκορδάτου πρέπει νὰ διορισθεῖ ἓνας ἀναπληρωτῆς του, ὁ ὁποῖος νὰ ὑπογράφεται: «ἐν ἀπουσία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως».

Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ Ἐκτελεστικὸ Σῶμα δὲ συμμορφώθηκε μὲ

αὐτὴν τὴν ὑπόδειξη τοῦ Βουλευτικοῦ, καὶ ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Ἄ. Μαυροκορδάτου, Δ. Χρηστίδης, ὑπέγραφε «ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς». Μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 566 τῆς 8ης Ἀπριλίου 1825 πράξη του, τὸ Βουλευτικὸ ἀποδοκιμάζει αὐτὴν τὴν τακτικὴ: «Ὅσον διὰ τὸ προσυπογράφεσθαι: “Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς” καὶ ὄχι “Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ”, τὸ Βουλευτικὸν ἀποκρίνεται ὅτι αὐτὴ ἡ προσυπογραφή εἶναι διόλου ἄτακτος, ἐπειδὴ καὶ ὁ κ. Μαυροκορδάτος εἶναι Γενικὸς Γραμματεὺς, καὶ ἂν ἐξακολουθῆ νὰ προσυπογράφεται ὁ κ. Χρηστίδης: “Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς”, τότε τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα ὑποτίθεται ὅτι ἔχει δύο Γραμματεῖς, ἓνα τὸν κ. Μαυροκορδάτον καὶ δεύτερον τὸν κ. Χρηστίδην. Ὅσον δὲ ὅτι ἡ Διοίκησις ἐμεταχειρίσθη ἀδιαφόρως καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην φράσιν, δηλαδὴ καὶ τὴν “Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ” καὶ τὴν “Ὁ προσωρινὸς Γεν. Γραμματεὺς”, τὸ Βουλευτικὸν ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Νικόλαος Σπηλιάδης ὑπεγράφετο ‘ἐν ἀπουσίᾳ’, ἐπειδὴ τὸ τότε Ἐκτελεστικὸν ἐπέμενε πάντοτε εἰς τὸ νὰ νομίζεται ὁ κ. Μαυροκορδάτος Γενικὸς Γραμματεὺς καὶ ὄχι Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ ὅτι ὁ κ. Ρόδιος ὑπεγράφετο ‘Προσωρινός’, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλος Γενικὸς Γραμματεὺς.

Δι’ αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς εὐλογοφανεῖς λόγους, τὸ Βουλευτικὸν ἐπιμένει πάντοτε εἰς τὸ νὰ προσυπογράφεται ὁ κ. Χρηστίδης “Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως” καὶ ὄχι ‘Προσωρινός’».

Οἱ ἀντιρρήσεις ὅμως τοῦ Ἐκτελεστικοῦ συνεχίζονται, γι’ αὐτὸ τὸ Βουλευτικὸ στέλνει τὸ ἀκόλουθο ἔγγραφο στοὺς ἀντιρρησίες: «Ἀριθ. 590 τῆς 14ης Ἀπριλίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ. Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικόν. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ προβουλευμάτος τοῦ Σεβ. τούτου Σώματος [τοῦ Ἐκτελεστικοῦ], ὑπ' ἀριθ. 6084 περὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Προσωρινοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, λέγει καὶ αὐθις τὸ Βουλευτικὸν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ καθ’ ὅλην τὴν ἔκτασιν ἐπεξεργάσθη τὰ ὅσα ἀνάγονται εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὠρίμως συνεσκέφθη, ὡς ἐφάνερωσε τὴν τελευταίαν του γνώμην διὰ τοῦ προβουλευμάτος του ὑπ' ἀριθ. 566, ἐπιμένει εἰς αὐτὴν καὶ διὰ τοῦ παρόντος».

Ἐπεὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς δήλωσης, ὅτι τὸ θέμα τὸ ἐξέτασε «καθ’ ὅλην τὴν ἔκτασιν καὶ ὠρίμως συνεσκέφθη», θὰ περίμενε κανεὶς ὅτι τὸ Βουλευτικὸ δὲ θὰ συναντοῦσε ἄλλες ἀντιρρήσεις.

Ἄλλὰ δὲν ἔγινε ἔτσι. Οἱ ἀντιρρήσεις ἐξακολουθοῦσαν. Καὶ τὸ Βουλευτικὸ δηλώνει καὶ πάλι, ἐντονώτερα αὐτὴ τὴν φορά, τὴν ἐπιμονή του, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 607 πράξη του, τῆς 18ης Ἀπριλίου 1825,

πὸ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τὸ προβούλευμα τοῦ Βουλευτικοῦ ὑπ' ἀριθ. 590 ἱκανῶς ἀποχρῶσα ἀπάντησις ἦτο εἰς πάντα ὅσα προηγουμένως εἶπε τὸ Σ. Ἐκτελεστικὸν περὶ τῆς τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ὑποθέσεως, ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὰς προλαβούσας λεπτομερεῖς ἐκθέσεις, τὰς ὁποίας ἐσαφήνισε τὸ Βουλευτικόν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ Σ. Ἐκτελεστικὸν οὐκ ἀποχρῶσαν ἀπάντησιν ὀνομάζει τὰς μετὰ λόγου καὶ ἀναλυτικὰς ἀποδείξεις του, βιάζεται [δηλαδὴ σπεύδει, ἐπιμένει] τὸ Βουλευτικόν, ἤδη τὸ τελευταῖον [δηλαδὴ γιὰ τελευταία φορά], νὰ παραστήσῃ ὅτι οὐ μόνον ἡ τάξις καὶ ἡ ἄκρι τοῦδε περὶ τὰ τοιαῦτα συνήθεια τῆς Διοικήσεως πειράζεται [δηλαδὴ βλάπτεται, παραβιάζεται], ἀλλὰ καὶ ἀντίφασις σαφῶς φαίνεται μεταξὺ τοῦ πρώτου προβουλεύματος ὑπ' ἀριθ. 4892, ἐν ᾧ λέγει ὅτι ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Μαυροκορδάτος συνεκστρατεύει τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ Προέδρῳ, καὶ τοῦ τελευταίου ὑπ' ἀριθ. 6402, ἐν ᾧ λέγει ὅτι δὲν ἔχει δύο Γενικοὺς Γραμματεῖς ἀλλ' ἓνα, καὶ αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ, ὃ ἐστὶ ὁ κ. Δ. Χρηστίδης, ὁ καὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Σ. Ἐκτελεστικοῦ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς, προσυπογραφόμενος εἰς καιρὸν ὅπου φαίνονται δύο, ἓνας ὁ ἐκστρατεύσας κ. Μαυροκορδάτος, ὁ ὁποῖος βέβαια πρέπει νὰ ὀνομάζεται Παντοτινός, πρὸς διαστολὴν τοῦ ἐνταῦθα Προσωρινοῦ, καὶ ἄλλος ὁ ἐνταῦθα Προσωρινός, πρὸς διαφορὰν τοῦ ἀπόντος Παντοτινοῦ. Καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὸ Βουλευτικόν, διὰ νὰ μὴν προσκρούσῃ εἰς τὸν Ὀργανικὸν Νόμον ἀποδεχόμενον ἀνεπαισθήτως [θέλει νὰ πεῖ, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ, χωρὶς νὰ τὸ θέλει. Βλ. τὴν ἴδια ἔκφραση καὶ στὸν Καβάφη: «ἀνεπαισθήτως μ' ἐκλείσαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω»] δύο Γενικοὺς Γραμματεῖς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, βιάζεται νὰ μὴ δεχθῇ προβουλεύματα μὲ καινοφανῆ προσυπογραφὴν, εἰμὴ μὲ τὴν συνηθισμένην παρ' ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἡγουν μὲ τὴν “Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ”, ἣτις εἶναι ἢ κατάλληλος ἐξηγήσις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ *par interim*, τὸ ὁποῖον ἀκαταλλήλως ἐξηγήθη μὲ τὸ προβούλευμα 6084 τοῦ Σ. Ἐκτελεστικοῦ διὰ τῆς λέξεως Προσωρινός, καθ' ὅτι, ἂν τοῦτο ἤθελαν νὰ ἐκφράσωσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, εἶχον λέξιν ταυτοσήμαντον τοῦ Προσωρινοῦ (*provisoire*).

Καὶ ταῦτα, ἱκανῶς περὶ τούτου».

Ὁ ἐπίλογος αὐτός («Καὶ ταῦτα ἱκανῶς περὶ τούτου») σημαίνει ὅτι τὸ Βουλευτικόν, ἀφοῦ ἐχρησιμοποίησε καὶ τὰ φῶτα τῶν μελῶν του, πὸ εἶχαν ἴσως σπουδάσει στὴν Εὐρώπη, ἐννοεῖ νὰ θεωρηθεῖ τὸ

θέμα ὀριστικὰ ρυθμισμένο, καὶ ἔμμεσα ἀποκρούει κάθε συνέχεια στο ζήτημα αὐτό. Τελεία καὶ παῦλα, σὰ νὰ ποῦμε.

Τώρα, μπορεῖ ν' ἀπορήσει κανεὶς γι' αὐτὴ τὴ διχογνωμία, παρατεινόμενη μάλιστα μὲ κάποιο πεῖσμα, καὶ ν' ἀναζητήσῃ τὰ αἰτία της. Δὲν μπορεῖ νὰ ξέρει κανεὶς ἂν θὰ ἦταν παράτολμη ἢ ὑπόθεση, ὅτι ὁ Χρηστίδης, ἀναπληρωτὴς τοῦ Μαυροκορδάτου, εἶχε ἐνδεχομένως τὴ φιλοδοξία νὰ ὑπογράφεται Γενικὸς Γραμματεὺς, ἔστω καὶ Προσωρινός, ὄχι γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ ἀπλῶς τὴν ἐννοιολογικὴ ἀκριβολογία τῶν φράσεων, ἀλλὰ ἴσως, γιατί, ἐνδεχομένως πάντοτε, ἐπίστευε ὅτι ἔτσι ἐπλησίαζε στὸν τίτλο καὶ στὸ ὑπουργεῖο καὶ ἀπέβλεπε ἴσως σὲ μιὰ μελλοντικὴ ἀπόκτησή του, μὲ τὴν εὐκαιρία κάποιας μεταβολῆς, ἀπὸ τὶς τόσες ἀπρόβλεπτες, ποὺ παρουσίαζαν οἱ τότε περιστάσεις, κατ' ἐξοχὴν ἀνώμαλες καὶ πρόσκαιρες. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιμένει στὴ χρῆση τοῦ ἐπιζήλου τίτλου τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, ἔστω καὶ μετριαζομένου μὲ τὴ λέξη Προσωρινός.

Ἀπὸ τὴν ἀντίθετη τώρα πλευρά, τὸ Βουλευτικὸ Σῶμα φαίνεται ὅτι ὑποψιάσθη αὐτὴ τὴ φιλοδοξία καὶ ἀντέδρασε, γιατί τὴν ἐθεώρησε σὰν πλάγιο καὶ ἔμμεσο τρόπο «ὑποκλοπῆς» τοῦ τίτλου, γι' αὐτὸ καὶ ἐπιμένει, μὲ πεῖσμα ἐπίσης, νὰ τὴ ματαιώσῃ. Εἶναι σὰ νὰ λέει: «Ὁχι, τὸν τίτλο τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως δὲν θὰ τὸν χρησιμοποιοῦν ὁ Χρηστίδης, οὔτε ὡς προσωρινός». Θὰ μπορούσε ὅμως τὸ Βουλευτικὸ νὰ ὑποδείξῃ τὴ φράση «Ὁ Ἀναπληρωτὴς τοῦ ἀπόντος Γενικοῦ Γραμματέως», ἔκφραση ποὺ θὰ ἐδήλωνε τὴν πραγματικὴ κατάσταση, χωρὶς καὶ νὰ ἀνοίγῃ ὄρεξη σὲ φιλοδοξίες.

Πάντως τὸ Βουλευτικὸ εἶχε δίκιο ποὺ εἶπε «τελεία καὶ παῦλα». Εἶχε, πιθανότατα, ἐπίγνωση τοῦ ὅτι τέτοιες λεπτολογίες καὶ μικρολογίες δὲν εἶχαν θέση σὲ μιὰ ἐποχὴ, ὅπου πρωταρχικὴ μέριμνα τῶν ἀρχῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ διεύθυνση καὶ ἐνίσχυση τοῦ Ἀγῶνος. Σὲ ἄλλη πράξη του τὸ Βουλευτικὸ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ξέρει ποῖα τὰ πραγμαθέντα παρὰ τῆς σταλείσης ἐκτελεστικῆς δυνάμεως, ὁποῖα ἢ κατάστασις τοῦ στρατοπέδου τῆς Δ. Ἑλλάδος, ποῦ εὐρίσκονται οἱ ἐχθρικοὶ στόλοι, καὶ ὁποῖα τὰ τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου τὰ αἶτια.

Δηλαδή, πρέπει νὰ φαντασθεῖ κανεὶς ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ ἀλληλογραφία περὶ τοῦ Ἀναπληρωτοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, διεξήγετο τὴν ἴδια ὥρα, ὅπου λίγο πιο πέρα, βροντοῦσαν τὰ τουφέκια τῶν παλληκαριῶν καὶ συνεχιζόταν ἀδιάκοπος καὶ ἐναγώνιος ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ Γένους.

Ἀθάνατη ἐλληνικὴ φυλὴ, μὲ τὶς ἐξαίσιες ἀρετὲς καὶ μὲ τὰ ἐλαττώματα ποὺ πολλὰς φορὲς εἶναι ματαιόσπουδα καὶ μικροχαρῆ!